FR. PALL. *Intervenția lui Iancu de Hunedoara în Țara Romînească și Moldova în anii 1447—1448*, în „Studii", an. XVI (1963), nr. 3, p.1049—1073.

O problemă importantă care trebuie să stea în atenția oricărui cercetător este aceea a stabilirii unei cronologii cît mai exacte a evenimentelor. O dată fixată incorect sau cu mare aproximație poate atrage după sine explicația inexactă a evenimentului respectiv sau a altor evenimente cu care acesta este în legătură.

Lucrul acesta este cu atît mai important (și mai dificil de realizat) pentru primele secole ale evului mediu unde mai mult decît pentru alte perioade se resimte lipsa izvoarelor.

Deși s-au realizat progrese însemnate în stabilirea unei cronologii cît mai exacte a evenimentelor istorice, inexactități în datarea unora se mai păstrează și astăzi și înlăturarea lor este una din preocupările constante ale istoricilor.

Pe această linie se încadrează și articolul lui Fr. Pall[1], care ne-a prilejuit rîndurile de față.

Trecînd cu vederea un document important, o serie de istorici dataseră în mod diferit expediția lui Iancu de Hunedoara pentru înlăturarea lui Vlad Dracul de la tronul Țării Romînești[2]. Această neconcordanță se datorește, printre altele, se arată în lucrare, tocmai faptului ca le-a scăpat complet din vedere actul emis de Iancu de Hunedoara la 10 noiembrie 1447, din Sighișoara, prin care din cauza pornirii expediției contra lui Vlad Dracul, Iancu amînă un proces dintre căpitanul unei cetăți și doi orășeni din Sibiu. Acest document este unul din argumentele de care Fr. Pall se folosește ca să demonstreze că expediția împotriva lui Vlad Dracul n-a pornit mai devreme de sfîrșitul toamnei anului 1447. În sprijinul acestei idei mai citează șase documente[3] care arată că în cursul lunii noiembrie 1447 Iancu se afla încă în Transilvania.

Autorul consideră că expediția lui Iancu de Hunedoara în Țara Romînească a avut loc, în perioada 23 noiembrie — 16 decembrie 1447. În același sens pledează și actul emis de Iancu de Hunedoara la 4 decembrie 1447 din Tîrgoviște, act în care acesta folosește pe lîngă titlul său obișnuit pe acela de „din mila lui dumnezeu voievod al părților transalpine". Acest act a fost considerat, pînă nu de mult, fals. Pe baza analizei sale Fr. Pall a ajuns la concluzia autenticității lui. Ceea ce i-a dat posibilitatea ca, respingînd datările propuse pînă în prezent, să precizeze că expediția lui Iancu în Țara Romînească ca și uciderea lui Vlad Dracul au avut loc înainte de 4 decembrie 1447.

---

[1] Fr. Pall, *Intervenția lui Iancu de Hunedoara în Țara Romînească și Moldova în anii 1447—1448*, în „Studii", an. XVI (1963), nr. 5, p. 1049—1069.

[2] Astfel: N. Iorga accepta începutul anului 1448; I. Minea începutul anului 1447; C. C. Giurescu decembrie 1446; P. P. Panaitescu aprilie 1448.

[3] Documentele sînt: 29 octombrie 1447 din Aiud; 4 și 6 noiembrie 1447 din Mediaș; la 12 noiembrie din Sighișoara; la 17 și 23 noiembrie din Brașov.

În ceea ce privește scopul expediției, autorul consideră că el a fost de natură politică; Vlad Dracul trecuse de partea turcilor, după cum reiese din lucrare, în vara anului 1447 și nu în 1446, cum se considera pînă în prezent.

În legătură cu cele două probleme tratate, autorul abordează și chestiunea urmașilor la tron ai lui Vlad Dracul. Fr. Pall consideră că a urmat la tron Dan — care n-ar fi avut însă o autoritate efectivă, deoarece Iancu „continua să considere Țara Romînească complet subordonată politicii sale" [4]. Acestuia i-a urmat Vladislav în timpul căruia, după părerea autorului, Dan s-ar fi menținut totuși într-o parte a țării — Oltenia; este adevărat însă că în lucrare această afirmație nu este argumentată.

Urmărind să integreze țările romîne într-un front comun antiotoman, Iancu de Hunedoara a întreprins o intervenție în Moldova ca o continuare și completare a acțiunii sale în Țara Romînească.

Unele din concluziile la care ajunge Fr. Pall în această privință prezintă un deosebit interes pentru studierea acestei perioade. Astfel, el consideră că amestecul în Moldova pentru înlăturarea lui Roman al II-lea de către Petru al II-lea nu s-a făcut sub conducerea personală a lui Iancu de Hunedoara — acesta fiind ocupat cu pregătirea expediției ce urma să o întreprindă la sudul Dunării.

În ce privește problema comandantului corpului expediționar al lui Iancu de Hunedoara în Moldova ea este lăsată însă deschisă.

Autorul arată apoi că această intervenție a avut loc la începutul anului 1448 și nu în august 1447 cum menționează *Istoria Romîniei* [5]. Observația sa ni se pare întemeiată deoarece Tratatul de *Istoria Romîniei*, în sprijinul ideii că Petru al II-lea ajunge domn la Suceava în august 1447 cu ajutorul lui Iancu de Hunedoara (sublinierea noastră), aduce ca argument un document care nu are nici o legătură cu această problemă. Documentul indicat de *Istoria Romîniei* se referă la o danie făcută de Petru al II-lea și Roman al II-lea (e vremea cînd domneau încă împreună — august 1447) mănăstirii de la Neamț [6]. S-ar fi impus însă argumentarea ideii că în perioada decembrie 1447 — începutul lunii februarie 1448 Iancu de Hunedoara se afla în apropierea hotarelor Moldovei — la Brașov, Sf. Gheorghe, Odorhei, Bistrița.

Ajungînd la asftel de concluzii era și firesc ca autorul să nu fie de acord nici cu vechea datare a cedării Chiliei lui Iancu de Hunedoara de către Petru al II-lea. După părerea sa cedarea are loc la începutul anului 1448 și nu în iunie-iulie, cum susține P. P. Panaitescu. Considerăm că problema aceasta rămîne încă deschisă; de altfel menționăm că vorbind despre acest eveniment *Istoria Romîniei* nu indică nici o dată.

Ca o dovadă a legăturilor strînse dintre Iancu de Hunedoara și Petru al II-lea, Fr. Pall indică ajutorul militar constînd în trei mii de călăreți, trimis de Petru al II-lea lui Iancu.

Autorul conchide că nu trebuie să vedem în Iancu de Hunedoara un „făcător de voievozi" (p. 1065); în același timp însă nu trebuie să uităm că el a fost un feudal care uneori s-a lăsat condus de propriile sale interese sau ale partidei feudale pe care se sprijinea.

Ar mai fi de adăugat că sublinierea lui Fr. Pall cu privire la felul cum s-a desfășurat procesul de diferențiere a obștiilor romînești din Maramureș, Hunedoara și Banat, interesantă fără îndoială, nu-și afla locul, credem, în cadrul articolului de față.

Considerăm că meritul principal al lucrării constă în aceea că autorul și-a propus și a reușit în bună măsură să elucideze unele probleme din această perioadă a evului mediu. Acest merit este cu atît mai mare cu cît sărăcia izvoarelor necesită rezolvarea unor importante dificultăți.

A. Prună

---

[4] Fr. Pall, *Intervenția lui Iancu de Hunedoara în Țara Romînească și Moldova în anii 1447—1448*, în „Studii", an. XVI (1963), nr. 3, p. 1060.

[5] *Istoria Romîniei*, vol. II, p. 421.

[6] Pt. cf. vezi „Documente", A, veac XIV—XV, p. 223—224.